

Андрій БІЛЮГА

Національний університет оборони України
(Київ, Україна)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9071-4442>.

Електронна пошта: andreibeluga@gmail.com

ПРАВОВІ ЗАСАДИ СИСТЕМИ БОРОТЬБИ З МІЖНАРОДНИМ ТЕРОРИЗМОМ У КРАЇНАХ-ЧЛЕНАХ НАТО

Боротьба з тероризмом вимагає застосування національних і міжнародних механізмів, які сьогодні активно діють у країнах Північноатлантичного Альянсу. Значущість дослідження ролі НАТО як міжнародної організації у сучасній системі боротьби із міжнародним тероризмом важлива, оскільки йдеться про боротьбу з найнебезпечнішими загрозами миру та безпеці людства.

Маючи значний довід у різних сферах забезпечення безпеки, НАТО робить вагомий внесок у боротьбу з міжнародним тероризмом. Окрім спільних зусиль, країни-члени Альянсу розробляють власну внутрішньодержавну політику боротьби з тероризмом. Сутність цієї політики спрямована на задоволення, в першу чергу національних, і лише в другу — загальносоюзних чи спільних цілей Альянсу. Це означає, що політичне керівництво кожної країни виробляє таку систему заходів боротьби, що враховують насамперед національні інтереси та власні спроможності, але при цьому країни завжди застосовують антитерористичний потенціал НАТО.

Спрямованість внутрішньої політики держав-членів НАТО полягає у тому, що вони можуть планувати заходи боротьби з міжнародним тероризмом, виходячи далеко за межі власних ресурсних можливостей, оскільки завжди можуть залучити спільні зусилля інших країн-членів НАТО, або брати участь у вже діючих програмах та операціях у боротьбі з міжнародним тероризмом.

Актуальність дослідження полягає у вивченні сучасного стану та тенденцій розвитку боротьби провідних країн Альянсу та НАТО як організації у загальній системі боротьби з міжнародним тероризмом.

Ключові слова. НАТО, міжнародний тероризм, боротьба, антитерористична операція, законодавство, збройні сили.

Постановка проблеми. Тероризм у ХХІ ст. зазнав фундаментальних змін, пов'язаних із високим ступенем інтернаціоналізації, різким підвищенням суспільної небезпеки окремих злочинних дій, трансформацією злочинних методів. Суттєво змінився характер терористичної загрози, до якої міжнародне співтовариство виявилось неготовим повністю. Незважаючи на широку міжнародно-правову базу, створену для боротьби з тероризмом, її ефективність не може нас задовольнити. Водночас, постійне вдосконалення міжнародних антитерористичних норм на національному та міжнародному рівні НАТО дозволяє знайти традиційні та ефективні способи, що визначають характер регулювання міжнародно-правового законодавства у сфері боротьби з тероризмом.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Проблему дослідження феномену тероризму, його розвиток та вплив на соціально-економіч-

ні процеси у світі, боротьбу з цим явищем досліджували зарубіжні вчені Р. Бейснер, А. Конте, Р. Майєрс, М. Мейплс, Б. Прайс (Bryan C. Price, 2017), Р. Уїтлі, Р. Хантер, С. Хофман, М. Шоєр. Серед вітчизняних вчених варто зазначити В. Антипенка, В. Вакулича, Т. Жовтенка, В. Ліпкана, В. Мокляка (Мокляк В.В., 2021), М. Рижкова (Рижков М.М., 2021), Г. Токаревського. Зокрема на початку ХХІ ст. В. Вакулич кваліфікував прояви тероризму як «глобальний тероризм», «міжнародний тероризм», «чума ХХІ ст.». Науковець зазначив, що, незважаючи на економічний стан та військовий потенціал, жодна країна не застрахована від терористичних посягань (Вакулич, В. 2007, с. 4, 2007).

Попри значну кількість наукових праць із проблематики боротьби з міжнародним тероризмом залишаються недостатньо дослідженими питання антитерористичного законодавства НАТО як військово-політичного блоку та окремих країн

Альянсу в єдиній системі боротьби з міжнародним тероризмом.

Мета статті — дослідження концептуально-правових особливостей системи боротьби НАТО з міжнародним тероризмом.

Виклад основного матеріалу. Наприкінці ХХ та початку ХХІ ст. тероризм став поширеним та вкрай небезпечним явищем. Від окремих актів насильства, таких як вбивства політичних лідерів країн або видатних діячів демократичного руху, терористи започаткували перехід до актів масового фізичного знищення людей. Така злочинна активність завдавала непоправної шкоди не лише окремим індивідам і групам, а й суспільству та глобальній безпеці загалом. Вона спонукала уряди окремих країн, міжнародні організації та світове співтовариство об'єднати зусилля для створення ефективної системи протидії міжнародному тероризму. Реальне лідерство у цьому процесі належить Північноатлантичному альянсу (НАТО) як організації економічно розвинених країн, що знаходяться під основним ударом міжнародних терористичних угруповань.

У НАТО під боротьбою з тероризмом розуміють сукупність оборонних та наступальних дій, що проводяться з метою зменшення вразливості сил, окремих осіб та матеріальних засобів від впливу терористичних актів та передбачають заходи щодо ліквідації наслідків терористичних атак (НАТО's military concept, 2002). У контексті нашого дослідження можемо визначити безпосередньо антитерористичну діяльність Альянсу та його країн-членів, що в сукупності складають систему боротьби з міжнародним тероризмом.

У сьогодишніх реаліях НАТО виконує різні завдання на міжнародній арені. На офіційному сайті НАТО задекларовано основу мету організації, що полягає у гарантуванні свободи та безпеки країн-членів політичними та військовими засобами і способами. Політичний аспект передбачає просування демократичних цінностей і надання країнам-членам можливості проводити регулярні консультації, співпрацювати у сфері оборони і безпеки, вирішувати проблемні питання та запобігати різного ступеня кризовим ситуаціям. НАТО прагне вирішувати конфлікти мирним шляхом. Застосування збройних сил із врегулювання кризових ситуацій допускається лише у випадку, якщо дипломатичні або інші зусилля виявилися безуспішними. Ці заходи здійснюються відповідно до положення про колективну оборону установчого договору НАТО — статті 5 Вашингтонського договору або під керівництвом

ООН, окремо чи у співпраці з іншими країнами та міжнародними організаціями (НАТО's official Website, 2023). Разом з тим, систему боротьби з міжнародним тероризмом, у першу чергу, формує антитерористична діяльність країн-членів НАТО, які є основними елементами цієї системи. Кожна країна розробляє власне антитерористичне законодавство відповідно до викликів та загроз, що створюють умови для поширення тероризму.

Так, у деяких провідних країнах антитерористичному законодавству приділяється значна увага. Окремо заслуговує дослідження законодавства у сфері боротьби з тероризмом Сполучених Штатів Америки, які після терактів 11 вересня 2001 року значну увагу зосередили на участі збройних сил у боротьбі з тероризмом. Зокрема, український вчений М. Рижков наголошує, що у питаннях, які стосуються ключових для США сфер, однією з яких, наприклад, є боротьба з міжнародним тероризмом, американський уряд робить традиційну ставку на можливості своїх збройних сил (Рижков, М. 2007, с. 44, 401).

На нашу думку, американці часто експериментують, аналізують помилки та вдаються до суттєвих змін у законодавчих актах, навіть якщо для цього потрібно розробити абсолютно новий системний підхід. Так, за період з 1958 р. по 2001 р. було прийнято понад 40 правових актів, що стосуються боротьби з тероризмом (Нагаєв, Н., Карпов, М., Хміляр, О., & Єімова, В. 2005, с. 62, 109).

Із середини 1950-х років у США вироблено та впроваджено низку законів та інших нормативно-правових актів, спрямованих на боротьбу з тероризмом: Федеральний закон про цивільну авіацію (1958 р.); Закон «Про допомогу іншим державам» (1961 р.); Акт про попередження та покарання за злочини проти осіб, які користуються міжнародним захистом; Закон про боротьбу з викраденням літаків (1974 р.); Закон про боротьбу з міжнародним тероризмом (1984 р.); Закон про дипломатичний імунітет і боротьбу з тероризмом (1986 р.); Закон про компенсації жертвам тероризму (1986 р.); Акт конгресу США «Про боротьбу з міжнародним тероризмом» (1997 р.); Закон про контроль над злочинністю; Закон про посилення боротьби з тероризмом США та за їх межами (1993 р.); Закон про боротьбу з тероризмом (1996 р.); Закон про правосуддя для жертв тероризму (1998 р.), Акт США про патріотизм «USA PATRIOT Act»; Стратегії боротьби з тероризмом тощо.

З вищезазначених особливу увагу варто звернути на Акт США про патріотизм, прийнятий після подій 11 вересня 2001 року. З метою проведення превентивної діяльності у сфері боротьби з тероризмом деякі його положення змістовно обмежували права і свободи громадян США, правоохоронним структурам надано розширені повноваження щодо «процедури таємного нагляду за особами, які підозрюються в терористичній діяльності» (Мокляк, В. 2021, с.114, 204).

Як і США, більшість країн НАТО в Європі значну увагу приділяють вдосконаленню національного законодавства з питань боротьби з тероризмом, проте лише у контексті надання додаткових повноважень правоохоронним органам і спеціальним службам. Застосування збройних сил набуло практики лише після подій 11 вересня 2001 року, окрім Великої Британії, де королівські збройні сили мали досвід участі у боротьбі з Ірландською Республіканською Армією (ІРА).

Французький законодавець у 1986 р. під час розроблення Закону «Про боротьбу з тероризмом і зазіханнями на державну безпеку» встановив досить цікаве нормотворення. Під час впровадження цього Закону законодавець не вводив до Кримінального кодексу нових статей. Окрім того, Законом навіть не було визначено правову дефініцію «тероризм». Натомість було окреслено коло злочинів, які вже були в Кримінальному кодексі (навмисне знищення майна, навмисне вбивство, захоплення повітряного судна) та ті, що визнаються терористичними, якщо вони мали місце: з метою порушення громадського порядку шляхом залякування або терору. Після подій 11 вересня 2001 року французький законодавець значно посилив законодавчу базу у боротьбі з тероризмом: Закон №2001-1062, який визначає забезпечення повсякденної безпеки, Закон №2003-239 про внутрішню безпеку, Закон №2004-204 про вдосконалення судової системи у зв'язку з появою нових видів злочинності, №2006-64 про боротьбу з тероризмом, зокрема дотримання заходів безпеки при перетині кордонів, №2012-1432 про запровадження заходів безпеки проти тероризму, № 2014-1353 про посилення заходів у боротьбі з тероризмом, № 2015-912 про діяльність розвідки (France. Official site, 2021).

Законодавчий фундамент боротьби з тероризмом у Великій Британії — система Актів щодо запобігання тероризму, прийнятих у 1974 р., 1976 р., 1984 р. та 1989 р. Вдосконалення антитерористичного законодавства надало ширші повноваження правоохоронним органам, які мали змогу

заарештовувати осіб, причетних до тероризму, проводити обшуки та затримувати осіб, які підозрюються, без санкції прокурора. Далі законодавство надало суддям право самостійно приймати рішення щодо членів терористичних організацій (Вакулич, В. 2007, с. 161, 415). Законодавча база країни наприкінці ХХ ст. передбачала кримінальну відповідальність осіб, які входять до складу будь-яких заборонених організацій, зокрема терористичних, вводилася юридична відповідальність щодо осіб, які всіляко допомагають таким групам або організаціям. Також цим законодавством передбачалося кримінальне покарання за різні форми фінансування терористичної діяльності на території країни.

Королівство посилювало антитерористичне законодавство, виходячи із викликів сучасності, зокрема у 2015 р. було ухвалено Закон про безпеку та протидію тероризму. Його особливість полягає у тому, що він надав право представникам влади тимчасово вилучати документи, якщо особа підозрюється у намірах покинути країну з метою ведення терористичної діяльності. Також Міністерство юстиції Великої Британії отримало ширші повноваження щодо доступу до даних інтернет-користувачів. Профілактику тероризму було покладено на органи місцевого самоврядування, пенітенціарні заклади, лікарні, школи тощо.

Велику увагу боротьбі з тероризмом приділяють у ФРН. Законодавство Німеччини містить близько десяти (Про заходи з протидії тероризму, Про федеральну розвідувальну службу, Біла книга-2006 та ін.) спеціальних законів щодо боротьби з тероризмом. Вони діють як самостійні правові документи та такі, що вносять зміни та доповнення до кримінального та кримінально-процесуального законодавства держави. Так, параграф 129 Закону 1976 р. про зміни та доповнення Кримінального та Кримінально-процесуального кодексів ФРН, поряд із параграфом 264 Кримінального кодексу, відносить створення терористичних груп до кваліфікуючого складу злочину, що становить підвищену суспільну небезпеку. Запроваджується вищий ступінь відповідальності та міра покарання керівникам і вербувальникам терористичних організацій. Закон, ухвалений у лютому 1978 р., значно розширив процесуальні права правоохоронних органів щодо проведення обшуків, затримань, арештів за фактами, що стосуються терористичної діяльності, надав правове обґрунтування створенню контрольно-пропускних пунктів

щодо перевірки осіб, підозрюваних у терористичній діяльності. Сьогодні на території ФРН діє Закон Про боротьбу з міжнародним тероризмом, який за своїм змістом вніс деякі зміни та доповнення в антитерористичні документи, прийняті раніше (Gesetz zur Bekämpfung, 1986).

Окрім законотворчих антитерористичних заходів, діяльність країн-членів НАТО супроводжується створенням спеціальних правоохоронних органів та спеціальних служб, яким надані широкі повноваження у цій сфері. Разом з тим, після 2001 р. на національному рівні розпочато процес максимального залучення збройних сил для боротьби з тероризмом. Він передбачав застосування військ (сил) як на території країн, так і у складі підрозділів, що беруть участь в антитерористичних операціях поза географічними межами Альянсу.

Досліджуючи безпосередню роль НАТО як міжнародної організації у боротьбі з міжнародним тероризмом, варто зазначити, що до 11 вересня 2001 року НАТО не мала достатнього досвіду боротьби з тероризмом. Стратегічна концепція 1999 р. визначила тероризм серед «інших ризиків більш широкого характеру», разом з диверсіями та організованою злочинністю, але в ній не було зазначено практичних кроків щодо боротьби з тероризмом (North Atlantic Treaty Organization, 1999).

Теракти 11 вересня 2001 р. кардинально змінили напрям розвитку та вектори діяльності союзників. У НАТО було визнано, що тероризм перетворився на головну проблему міжнародної безпеки, визначивши у політичних настановах 2006 р. тезу, що тероризм, ймовірно, залишиться однією з головних загроз протягом наступних 10–15 років (North Atlantic Treaty Organization, 2006). Більш чіткі напрями практичної антитерористичної діяльності створені з прийняттям Військової концепції боротьби з тероризмом (МС-472) (NATO's military concept, 2002). Затверджена Північноатлантичною радою, потім схвалена главами держав і урядів на Празькому саміті 2002 р. МС-472 встановила захист від тероризму невід'ємною частиною діяльності НАТО, значно скорегувала діяльність організації у контексті боротьби з тероризмом. За результатами засідання прийнято рішення щодо створення сил реагування НАТО, розроблено низку заходів щодо підвищення військового потенціалу держав-членів, організовано взаємодію сил спеціального призначення, було запроваджено заборону застосування зброї масового знищення. У зв'язку з цим,

в МС-472 визначено чотири основних вектори діяльності (NATO's Fight Against Terrorism, 2011):

Антитероризм: поєднує в собі всі оборонні заходи, спрямовані на зменшення ймовірності терористичних актів на потенційних об'єктах. Довгострокові заходи спрямовані на попередження будь-яких дій щодо поширення тероризму. Головними дійовими особами, відповідальними за захист населення і інфраструктури, визначено державні органи влади у взаємодії з НАТО. Антитерористичні заходи містять стандартизовані в масштабах НАТО умови попередження про загрозу і оборонні процедури, допомогу в захисті повітряного і морського простору, а також допомогу країнам у переміщенні цивільного населення із зони підвищеної терористичної загрози.

Боротьба з тероризмом: стосується наступальних/активних дій з подальшою ліквідацією окремих терористів або терористичних угруповань. Заходи боротьби з тероризмом спрямовані на мінімізацію або повне знищення діяльності терористичних організацій та мають переважно короткостроковий характер. Антитерористичні операції проводяться переважно у складі Альянсу із залученням його членів або країн-партнерів, які не є членами НАТО.

Ліквідація наслідків: заходи негайного реагування з метою усунення руйнівних наслідків терористичних актів. Обов'язки з ліквідації наслідків терористичних актів покладено на органи державної влади, проте НАТО може залучатися до цього процесу.

Військове співробітництво: зусилля НАТО спрямовані на співпрацю з іншими міжнародними організаціями (наприклад, Середземноморський діалог, Стамбульський діалог, Стамбульська ініціатива співпраці та Партнерство заради миру) з метою оптимізації ефективності у боротьбі з міжнародним тероризмом. Військове співробітництво передбачає долучення нових членів до Альянсу за умови виконання останніми відповідних вимог та стандартів.

З моменту заснування НАТО співробітництво між країнами-членами Альянсу постійно зміцнюється, а інтерес інших країн та міжнародних організацій до Альянсу продовжує зростати. Так, з 1991 р. між НАТО та колишніми країнами Варшавського договору розпочався процес встановлення дипломатичних відносин, що стало сигналом для подальшого розширення Альянсу на територію Східної Європи. Так, наприклад,

у 1999 р. Угорщина, Польща та Чехія стали партнерами НАТО, у квітні 2004 року до НАТО офіційно приєдналися ще сім країн (Естонія, Латвія, Литва, Словенія, Болгарія, Румунія та Словаччина) (NATO Member Countries, 2023). Разом з тим, НАТО не обмежується суто євроатлантичним територіальним принципом у боротьбі з тероризмом. Діяльність Альянсу поширюється поза його межі. Так, Саміт НАТО в Стамбулі 2004 р. передбачав розширення підтримки стабільності у світі шляхом розвитку співробітництва у сфері безпеки з країнами Центральної Азії та країнами арабського світу; проведення спільних військових та інших операцій: патрулювання у Середземному морі, відновлення миру та безпеки на території Балкан, в Іраку, Афганістані тощо; удосконалення системи підготовки кадрів для військових контингентів та цивільного сектору [Bryan C Price. 2017, с. 1099, 1096–1120].

Після 2001 р., з урахуванням комплексного характеру терористичної загрози, військово-політичне керівництво Північноатлантичного альянсу переглянуло шляхи забезпечення колективної безпеки. Нормативно-правова база боротьби з тероризмом набула значних змін, згідно з якими визначено роль і місце збройних сил НАТО у загальній системі боротьби з тероризмом. Так, під час проведення антитерористичних операцій у Афганістані, Іраку, Сирії, у рамках морської операції «Активні зусилля» збройні сили Альянсу продемонстрували повну готовність ефективно виконувати бойові завдання.

Досвід засвідчив, що застосування збройних сил у боротьбі з міжнародним тероризмом є раціональнішим і ефективнішим способом, ніж застосування правоохоронних органів та спецслужб. Це було зумовлено технічними можливостями сил і засобів військових формувань, мобільністю перекидання підрозділів та військової техніки на великі відстані, навичками особового складу виконувати бойові завдання у складних фізико-географічних умовах поза межами Альянсу тощо.

У результаті активного застосування збройних сил НАТО значно зменшилася кількість терористичних актів у світі; обмежилася, а в деяких випадках, припинилася діяльність терористичних угруповань.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Сьогодні НАТО виконує важливі та складні функції у боротьбі з тероризмом. В роботі розглянуто важливі напрями розвитку боротьби з міжнародним тероризмом у загальній системі боротьби на прикладі окремих провідних країн та НАТО як міжнародної організації у цілому.

Для ефективного досягнення цілей у сфері боротьби з міжнародним тероризмом на національному рівні країн та НАТО зусилля зосереджено на:

- антитерористичному законодавстві — триває постійне вдосконалення чинного законодавства у сфері безпеки держав, адаптація його до сучасних викликів та загроз;
- безпеці — створюються безпечні умови проживання та переміщення населення; важливим є вирішення будь-яких міжнародних конфліктних ситуацій без застосування сили чи погрози силою;
- консультаціях — відповідно до статті 4 Вашингтонського договору Альянс є трансатлантичним форумом для вирішення будь-яких питань, важливим аспектом забезпечення регіональної безпеки є залучення максимальної кількості учасників, зокрема позаблокових, для обговорення питань боротьби з міжнародним тероризмом;
- стримуванні та обороні — відповідно до статей 5 і 6 Вашингтонського договору НАТО забезпечує стримування та захист від будь-якої форми агресії інших держав із застосуванням Сил негайного реагування НАТО.

Вищезазначене свідчить, що роль НАТО у боротьбі з міжнародним тероризмом є надважливою, для боротьби цим явищем Альянс застосовує всі наявні інструменти. Сьогодні НАТО продовжує розвивати власну євроатлантичну систему безпеки та оборони, що вимагає об'єднання зусиль не лише на рівні НАТО, а й інших міжнародних організацій та окремих країн. Врахування національних інтересів кожної країни створює позитивний сигнал для зміцнення стабільності і міжнародної безпеки. Саме це розуміння необхідності зосередження зусиль дозволяє НАТО покращувати рівень боротьби з міжнародним тероризмом не лише у зоні своєї відповідальності, а й у світі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ

- Вакулич, В. (2007). *Синдром тероризму*. Харків: УкрНДНЦ, 415 с.
- Мокляк, В. В. (2021). *Протидія терористичній діяльності в Україні*. Харків: Юрайт, 204 с.
- Нагаєв, Н. А., Карпов, М. О., Хміляр, О. Ф. & Єімова, В. В. (2005). *Аналітично-довідковий матеріал*. Київ: Молода гвардія, 109 с.
- Рижков, М. М. (2007). *Доктринальний вимір стратегій зовнішньої політики США: від стримування до глобальної демократизації: дис. ... д-ра політ. наук*. Київ, 401 с.
- Brayan C. Prays (2017). Terrorism as Cancer: How to Combat an Incurable Disease. *Terrorism and Political Violence*, № 31 (5), p. 1096–1120.
- France. Official site of Council of Europe Committee of Experts on Counter-Terrorism. URL: <https://rm.coe.int/profile-france-2021-cdct-/1680a44e0c> [Accessed: 27.09.2023].
- Gesetz zur Bekämpfung des Terrorismus. URL: https://dejure.org/Drucksachen/Bundestag/BT-Drs._10/6635 [Accessed: 27.09.2023].
- NATO's military concept for defence against terrorism. URL: https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_69482.htm [Accessed: 27.09.2023].
- NATO Member Countries. URL: https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_52044.htm#coldwar [Accessed: 27.09.2023].
- NATO's Fight Against Terrorism. Where Do We Stand? Research Division — NATO Defense College, Rome. No. 66. April 2011.
- NATO's military concept for defence against terrorism. URL: <http://www.nato.int/ims/docu/terrorism.htm> [Accessed: 27.09.2023].
- North Atlantic Treaty Organization, Comprehensive Political Guidance, 2006 <http://www.nato.int/docu/basicxt/b061129e.htm> [Accessed: 27.09.2023].
- North Atlantic Treaty Organization, The Alliance's Strategic Concept 1999, URL: http://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_27433.htm [Accessed: 27.09.2023].
- Who is NATO? NATO's official Website. URL: <https://www.nato.int/nato-welcome/index.html> [Accessed: 27.09.2023].

REFERENCES

- Vakulych, V. (2007). *Syndrom teroryzmu* [Terrorism syndrome]. Kharkiv: "UkrNDNTS", 415 s. [in Ukrainian].
- Moklyak, V. V. (2021). *Protydiya terorystychnoyi diyalnosti v Ukraini* [Counter-Terrorism activities in Ukraine]. Kharkiv: Yurayt, 204 s. [in Ukrainian].
- Nahayev, N. A., Karpov, M. O., Khmilyar, O. F. & Yeimova, V. V. (2005). *Analitychno-dovidkovyy material* [Analytical reference material]. Kyiv: Moloda hvardiya, 109 s. [in Ukrainian].
- Ryzhkov, M. M. (2007). *Doktrynal'nyy vymir stratehiyi zovnishn'oyi polityky SSHA: vid stryмуvannya do hlobal'noyi demokratyzatsiyi* [The doctrinal dimension of US foreign policy strategies: from containment to global democratization]. (Doctoral's thesis). Kyiv, 401 s. [in Ukrainian].
- Brayan C. Prays (2017). Terrorism as Cancer: How to Combat an Incurable Disease. *Terrorism and Political Violence*, № 31(5), p. 1096–1120. [in English].
- France. Official site of Council of Europe Committee of Experts on Counter-Terrorism. URL: <https://rm.coe.int/profile-france-2021-cdct-/1680a44e0c> [Accessed: 27.09.2023]. [in English].
- Gesetz zur Bekämpfung des Terrorismus. URL: https://dejure.org/Drucksachen/Bundestag/BT-Drs._10/6635 [Accessed: 27.09.2023]. [in German].
- NATO's military concept for defence against terrorism. URL: https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_69482.htm [Accessed: 27.09.2023]. [in English].
- NATO Member Countries. URL: https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_52044.htm#coldwar [Accessed: 27.09.2023]. [in English].
- NATO's Fight Against Terrorism. Where Do We Stand? Research Division — NATO Defence College, Rome. No. 66. April 2011. [in English].

NATO's military concept for defence against terrorism. URL: <http://www.nato.int/ims/docu/terrorism.htm> [Accessed: 27.09.2023]. [in English].

North Atlantic Treaty Organization, Comprehensive Political Guidance, 2006 <http://www.nato.int/docu/basicxt/b061129e.htm> [Accessed: 27.09.2023]. [in English].

North Atlantic Treaty Organization, The Alliance's Strategic Concept 1999. URL: http://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_27433.htm [Accessed: 27.09.2023]. [in English].

Who is NATO? NATO's official Website. URL: <https://www.nato.int/nato-welcome/index.html> [Accessed: 27.09.2023]. [in English].

Andrii BILIUHA

The National Defence University of Ukraine

(Kyiv, Ukraine)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9071-4442>

LEGAL BASIS OF THE SYSTEM FOR FIGHTING AGAINST INTERNATIONAL TERRORISM IN NATO COUNTRIES

The struggle against terrorism requires use of national and international mechanisms, which are actively used today in the countries of the North Atlantic Alliance. The importance of studying the role of NATO as an international organization in the modern system of combating international terrorism is unquestionable, since it is about the fight against the most dangerous threats to the peace and security of mankind.

Having accumulated evidence in various areas of security, NATO makes a significant contribution to the fight against international terrorism. In addition to joint efforts, the member states of the Alliance are developing their own internal state policies to fight terrorism. The essence of this policy is aimed at satisfying, first of all, national, and only secondarily, all-Union or common goals of the alliance. This means that the political leadership of each country produces such a system of combat measures that take into account the national interests and own capabilities of the country, but at the same time countries must always take into account the anti-terrorist potential of the NATO system.

The essence of the internal policy of NATO member states is that they can plan measures to combat international terrorism far beyond their own resource capabilities, since they can always involve the joint efforts of other NATO member states, or participate in already active programs and operations in fight against international terrorism.

Therefore, it is relevant to study the current state and development trends of the struggle of the leading countries of the Alliance and NATO separately, as organizations, against international terrorism in the general system of struggle.

Keywords: NATO, International Terrorism, Struggle, Antiterrorist Operation, Legislation, Armed Forces.